

Dimensies van Godsdienstigheid.

Mensen die tot een concrete katholieke school behoren, schoolbesturen, directies, leerkrachten, ouders, ... zeggen soms met voldoening hoe katholiek hun school is, of ze betreuren dat zij niet katholiek genoeg (meer)is. Dezelfde reacties zijn soms te vinden bij katholieke onderwijsverantwoordelijken of bij politici die zich over katholiek geloof uitspreken. Vaak zijn dit globale uitspraken, die wat meer nuancering en detaillering verdienen.

De godsdienstsociologie onderscheidt in de godsdienstigheid een vijftal aspecten, 'dimensies van religiositeit'. Deze benadering is zowel op het christendom als op allerlei andere godsdiensten toepasselijk.

De kennisdimensie of inhoudsdimensie

Wie aan een of andere godsdienst deelneemt heeft minstens enige kennis van de geloofsinhoud, van de voornaamste geloofspunten van die godsdienst; men 'weet' wat men gelooft. Dit wordt soms ook de intellectuele dimensie van de godsdienstigheid genoemd.

Een katholieke school draagt bij tot godsdienstige kennis. We kunnen dit formuleren als: 'vertrouwd worden met het christelijk geloven; het christelijk geloven kennen; kennisoverdracht; geloofscommunicatie; geloofsinhoud; een leerlijn godsdienst; godsdienstige duiding op een overleg schoolteam; het evangelie bestuderen als een leefhouding; ...'

De ontwikkeling van de godsdienstkennis gebeurt vooral in de godsdienstles, maar niet uitsluitend daar.

De affectieve dimensie, de persoonlijke betrokkenheid

Wie gelooft moet in zekere mate de inhoud van zijn geloof kennen. Maar kennis alleen is niet voldoende. Men kan immers veel over een godsdienst weten zonder erbij aan te sluiten. Zo kan een christen bijvoorbeeld een goede kennis hebben van de islam, zonder zelf moslim te zijn. Om een gelovige te zijn is een bepaalde mate van instemming met de geloofsinhoud nodig, persoonlijke overtuiging, een -min of meer affectieve- betrokkenheid bij het geloven, een zich goed voelen in een bepaalde godsdienstige visie of bij bepaalde religieuze praktijken. Kortom: het geloof als attitude. Godsdienstsociologen noemen dit soms ook de emotionele dimensie of gevoelsdimensie van godsdienstigheid.

De ethische of morele dimensie

Een godsdienst bevat meestal een opvatting over wat goed en kwaad is; hij stelt een besef, een aanvoelen en een beleving van waarden voor. In deze dimensie kan men onderscheiden: menselijke verhoudingen, sociale en economische ethiek, bio-ethiek, milieu-ethiek, ethiek van seksualiteit, relaties en huwelijk, ethiek van oorlog en vrede.

Een school is een uitstekend geschikt milieu voor opvoeding tot waardenbeleving, zowel in als buiten de godsdienstles, in klasverband en in schoolverband, in woord en voorbeeld. Opvoeden is niet waardenvrij, integendeel; zij is juist opvoeding tot waarden, tot goede houdingen. "Een school van waarde is een school van waarden." (P. Adam)

Christelijke, evangelische waarden zijn tevens humane waarden. Op verschillende plaatsen somt het Nieuwe Testament reeksen waarden op. De specificiteit van de christelijke waardebeleving ligt niet in eigen, aparte christelijke waarden. Het verschil ligt in een eigen rangorde van waarden en in een eigen fundering en motivering: christenen beleven hun waarden als navolging van Christus en gesterkt door Gods kracht.

De symbolisch, expressieve dimensie

Doorgaans spreken godsdienstsociologen hier over de rituele of de liturgische dimensie van een godsdienst. Zij slaat hetzij op de private rituelen, hetzij op de publieke religieuze praktijk in groep.

Directies en leerkrachten van een katholieke school plaatsen onder deze dimensie onder meer: 'klas- of schoolvieringen; eucharistie vieren; het schooljaar vieren; bidden in de klas en op het overleg schoolteam; verdiepingsmomenten; stiltebelevingsmomenten; sacramenten; weekopeningen of maandvieringen met godsdienstige duiding; gebedsvieringen; ...'. Op school kunnen gebed, liturgie en rituelen systematisch plaatsvinden in het kader van de klas of op het niveau van de school. Er kunnen zich ook bijzondere niet-voorzien kansen daartoe voordoen.

Naast de rituelen en de liturgie komen in een katholieke school allerlei andere elementen voor die haar identiteit op een symbolische manier tot uitdrukking brengen: bv. een kruisbeeld, een Mariabeeld, een gebedskalender, een inhoudrijke en visueel aantrekkelijke godsdiensthoek, een duidingshoek met gelovige duiding in de inkom, ... Ook in beeldmateriaal en teksten die een school publiceert of gebruikt kan de christelijke identiteit tot expressie komen.

De groepsdimensie of structurele dimensie

Christen is men niet op zijn eentje, maar samen met anderen. Godsdienstsociologen noemen dit de sociale of structurele dimensie van het geloven. Een christen is betrokken op de religieuze gemeenschap: de parochie, het bisdom, de wereldkerk, op kleine of grote groepen (bezieninggroep, pastorale groep, actiegroep, ...

De structurele kant van het christen-zijn is niet de enige, misschien zelfs niet de voornaamste, maar hij wordt wel eens over het hoofd gezien of onderschat, ook in het onderwijsmidden dat -terrecht- op de eerste plaats pedagogisch denkt, en dus meer belang hecht aan waardegerichtheid dan aan structuren. Een katholieke school is op zichzelf al een sociale structuur die aan haar ledend e mogelijkheid biedt om de verschillende dimensies van het christen-zijn te beleven. Zij kan dit bovendien doen in een wederkerige relatie met andere structuren: een parochie, een bisdom, de katholieke wereldkerk, het net van het VSKO, ...

Een leerkracht op een katholieke school:

	lijkt me nood- zakelijk	stoort me niet	liever niet
1 kan de diepere betekenis van de belangrijkste bijbelverhalen aan kinderen doorgeven			
2 sluit de werking tijdens advent en veertigdagentijd respectievelijk aan bij de aandacht voor de derde en de vierde wereld			
3 werkt vanuit zijn/haar persoonlijk christen-zijn mee aan het opvoedingsproject van de school			
4 geeft prioriteit aan het zwakke en gekwetste kind			
5 getuigt regelmatig van wat geloven voor hem/haar betekent			
6 vindt het belangrijk dat de katholieke identiteit in het schoolgebouw zichtbaar gemaakt wordt			
7 staat kritisch tegenover een materialistische en individualistische samenleving			
8 maakt de kinderen vertrouwd met religieuze gebaren en rituelen			
9 begrijpt en kan uitleggen wat er met Pasen, Pinksteren en O.L.V. Onbevlekt Ontvangen gevierd wordt			
10 staat regelmatig stil bij de sterke momenten in het liturgisch jaar			
11 vindt persoonlijk gebed belangrijk			
12 voelt zich verbonden met de bredere kerkgemeenschap			
13 heeft in de eerste plaats oog voor de belangrijkste menselijke waarden			
14 spreekt zich loyaal-kritisch uit tegenover de kerkelijke structuur en hiërarchie			
15 weet de levensbeschouwelijke beginsituatie van zijn/haar kinderen in te schatten (en te kaderen)			

kennisdimensie

1 9 15

affectieve dimensie

3 5 11

ethische dimensie

4 7 1

rituele/liturgische dimensie
6   8   10
groeps- en kerkdimensie
2   12   14